

UABDIVULGA

BARCELONA RECERCA I INNOVACIÓ

04/2006

Menorca, 3.000 años atrás

En una expedició reciente a Menorca, un equipo de antropólogos de la Unidad de Antropología Biológica de la Universidad Autónoma de Barcelona ha excavado restos humanos de hace 3.000 años de una cueva sepulcral, la Cova des Pas.

La Cova Des Pas es localitza al terme municipal de Ferreries (Menorca), en un dels barrancs propers a la població, en una paret de 50 metres d'alçada. Va ser descoberta la primavera de 2005 per espeleòlegs que hi observaren restes de fusta, de cabells i d'ossos humans. El Consell Insular de Menorca va decidir endegar un projecte dirigit pel Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques de la UB i el Laboratori de Prehistòria de la UIB, i la Unitat d'Antropologia Biològica de la Universitat Autònoma de Barcelona n'és la responsable de les tasques antropològiques.

La cova ha preservat gran quantitat de restes humanes d'una cronologia situada al voltant de l'any 1.000 aC, és a dir, fa 3.000 anys. A Europa no es coneix cap troballa comparable per la seva riquesa i varietat així com per la conservació de restes orgàniques, fustes, cabells, cordes, pells d'animals, teixits vegetals i, sobretot, teixits tous humans momificats, adherits encara als ossos, al crani o a les costelles com ara teixit pulmonar, massa cerebral i restes fecals.

L'enterrament

Es tracta d'un espai d'ús funerari on s'hi van dipositar un nombre aproximat de 50 individus. Els esquelets estan molt propers els uns dels altres, i aquells que mantenen les seves

connexions anatòmiques presenten una posició fetal forçada. La preservació de materials permet afirmar que el cos de l'individu era lligat amb cordes, alhora que embolcallat amb algun tipus de sudari de pell d'animal, i dipositat directament a la terra de la cova.

En una primera aproximació s'han identificat individus adults d'ambdós sexes i també subadults. Les patologies òssies que s'han pogut observar corresponen a lesions osteoarticulars, relacionades probablement amb l'esforç físic continuat, aspecte confirmat per les fortes impressions i insercions musculars que presenten els ossos de la majoria dels esquelets adults.

També s'han trobat diferents elements biològics de naturalesa no òssia i que corresponen a teixits i òrgans de l'individu que haurien resistit la descomposició. L'examen preliminar evidencia la preservació parcial de petites estructures cutànies i musculo-esquelètiques de l'individu. Així s'ha pogut observar restes de cuir cabellut i cabell adherit a la volta cranial d'almenys dos cranis d'individus adults i a l'interior d'un d'ells s'hi distingeixen restes del que podria ser teixit cerebral. També és excepcional la preservació del que sembla part o a la totalitat d'un pulmó en dos dels individus. D'altra banda s'han pogut recuperar coprolits d'un altre individu. La confirmació diagnòstica resta a l'espera dels resultats histològics que es porten a terme en col·laboració amb el Dept. d'Anatomia Patològica de l'Hospital Clínic de Barcelona.

En resum, les restes recuperades corresponen a una població en el sentit biològic ja que pertanyen a individus de diverses edats i d'ambdós sexes, i s'han trobat en un excel·lent estat de conservació. L'estudi dels esquelets i de les restes aïllades permetrà fer una aproximació acurada de la població de Menorca d'època talaiòtica; a més el fet que s'hagin preservat altres estructures orgàniques amplia el ventall de possibilitats diagnòstiques tant pel que fa a la reconstrucció de l'estil de vida d'aquesta comunitat com de possibles malalties i causes de mort.

Assumpció Malgosa

Universitat Autònoma de Barcelona

Assumpcio.Malgosa@uab.es

[View low-bandwidth version](#)